

Šikanovanie v školskom prostredí a jeho formy

Problém šikanovania patrí medzi najčastejšie sociálno-patologické javy v školskom prostredí. Európska správa o prevencii zlého zaobchádzania s deťmi, ktorú vydal Regionálny úrad WHO pre Európu (WHO/Európe) v roku 2013, hovorí, že:

- Šikanovanie vyvíjané deťmi (často skupinami detí) voči iným deťom je v súčasnosti jedným z najčastejších typov násilia medzi deťmi.
- Obsahuje fyzické, psychické a pri starších školákoch aj sexuálne násilie.
- Z praxe vyplýva, že nezraňuje len momentálnu integritu obetí, ale má často dlhotrvajúce dopady na ich celkový vývoj, vzdelávanie a sociálne začlenenie.

Šikanovanie možno špecifikovať ako úmyselné konanie namierené proti inému subjektu (jednotlivcovi, skupine), ktorého cieľom je poškodzovanie zdravia (psychického, fyzického) a nátlak proti jeho ľudskej dôstojnosti. Je to konanie pre, ktoré je charakteristické, že medzi agresorom a obeťou ide o nevyrovnaný pomer síl a opakované, úmyselné útoky smerujúce k fyzickému alebo psychickému ublíženiu, agresii. (Kolář, 2011)

Priame príznaky šikanovania:

- posmech, posmešné poznámky na adresu dieťaťa, pokorujúce prezývky, nadávky, ponižovanie, hrubé žarty na jeho účet. Rozhodujúcim kritériom je, do akej miery je toto dieťa konkrétnou prezývkou, „zábavkou“ a pod. zraniteľné,
- kritika dieťaťa, výčitky na jeho adresu, najmä ak sa predávajú nepriateľským, až nenávisťným, prípadne pohŕdavým tónom,
- príkazy, ktoré dieťa dostáva od iných detí najmä ak sa podávajú panovačným tónom a skutočnosť, že sa im dieťa podriaďuje,
- naháňanie, strkanie, štvchanie, údery, kopanie, ktoré nemusia byť zvlášť silné, ale je nápadné, že ich obeť nevracia,
- bitky, v ktorých jeden z účastníkov je zreteľne slabší a snaží sa uniknúť (menšie dieťa niekedy s plačom).

Nepriame príznaky šikanovania:

- dieťa je počas prestávok často samo, ostatní oň nejavia záujem, nemá kamarátov,

- pri tímových športoch býva dieťa volené do družstva medzi poslednými,
- počas prestávok vyhľadáva blízkosť učiteľov,
- ak má dieťa prehovoriť pred triedou, je neisté, ustrašené,
- pôsobí smutne, až depresívne, nešťastne, stiesnene, máva blízko plaču,
- zhoršuje sa jeho školský prospech, niekedy náhle,
- veci má poškodené alebo zničené, prípadne rozhádzané,
- má zašpinený alebo poškodený odev,
- odreniny, modriny, škrabance alebo rezné rany, ktoré dieťa nevie uspokojivo vysvetliť.

Podľa I. Škodovej šikanovanie je “Úmyselná snaha získať psychologickú alebo spoločenskú výhodu medzi inými jedincami prostredníctvom ubližovania, hrozieb, výsmechu a zastrasovania”. Fantázia a vynaliezavosť foriem a prejavov “šikany” je bezhraničná, často môže byť neuveriteľne cynická. Šikanovanie môže mať krátkodobý aj dlhodobý priebeh, trvanie, ináč povedané môže byť náhodilé, príležitostné, krátkodobé alebo dlhodobé, neznesiteľné, s vážnejšími dôsledkami. Pochopiteľne vážnejšie je dlhodobé šikanovanie, ale principiálne je neprijateľná každá forma a prejav, neprípustná je už samotná podstata.

Rozdiel medzi doberaním a šikanovaním

Šikanovanie nie je automaticky každé nedorozumenie alebo hádka a jej dôsledky. Aby bol pochopiteľnejší rozdiel, ponúkame tabuľku autora PaedDr. Michala Kolára z článku "Zlo, či dobro, šikanovanie alebo doberanie?" v odbornom časopise Sociálna prevencia /roč.4, č.1, s.7-9/

Doberanie

Patrí k rovnocenným, kamarátskym, partnerským vzťahom

Doberanie je prejavom priateľstva, napr. žartovanie s cieľom vyvolať dobrú náladu, kde nie je víťaz ani porazený

Zámerom doberania je vzájomná zábava, radosť, dobrá nálada

Postoj pri doberaní je rešpektom k druhému, sebaúcta

Znakom citlivosti pri doberaní je vcítenie sa do druhých

Doberané dieťa nie je zvýšene zraniteľné a precitlivené

Pri doberaní majú možnosť obe strany obhájiť svoje osobné teritórium - vzájomné vnímanie, rešpektovanie verbálnych i neverbálnych limitov

Ide o rovnoprávnosť účastníkov, žiak môže doberanie opätovať, prípadne zastaviť a vystúpiť z neho.

Žiak si zachováva dôstojnosť, nemá pocit poníženia, necíti sa trápne a úboho

Šikanovanie

Patrí do násilníckych a závislostných vzťahov

Jeden alebo viac žiakov úmyselne a opakovane ubližuje druhým

Zámernom šikanovania je ublížiť, zraniť, ponížiť

Postoj pri šikanovaní je devalvácia, zneváženie druhého

Znakom šikanovania je tvrdosť, bezcitnosť

Šikanované dieťa je bezbranné, nevie, nemôže, či nechce sa brániť

Pri šikanovaní ide o prelamanie hraníc "znásilňovanie" druhého, pričom silnejšia strana neberie ohľad na slabšieho

Ide o bezprávie, pokiaľ sa žiak bráni, poprípade "zábavu" oplatí, je potrestané

Žiak je ponížený, zosmiešnený

Šikanovaný žiak cíti bezmocnosť, strach, hanbu, bolesť, nepríjemné a bolestivé prežívanie útoku, má pochybnosti o sebe, nedostatok dôvery, trpí úzkosťou až depresiou, má strach zo školy

Pamätaj si webové stránky, na ktorých sa môžeš dozvedieť viac:

www.prevenciasikanovania.sk

www.ovce.sk kyberšikanovanie

www.zodpovedne.sk

<http://www.oskole.sk/e-deti>

www.odpisemeti.sk

Naša škola má v tejto veci jednoznačný postoj. Neakceptujeme, netolerujeme, neschvaľujeme žiadnu formu násilia. Súčasťou plánu školy sú aj preventívne aktivity a intervenčné programy ktorých cieľom má byť zamedzenie tomuto nežiadúcemu spoločenskému javu, pozitívna orientácia žiakov a mladých ľudí, rozvíjanie schopnosti byť asertívny a zároveň ohľaduplný s ľudským prístupom. Školský psychológ mapuje klímu jednotlivých tried pomocou sociometrie, dotazníkov, pozorovaní a rozhovorov so žiakmi a pedagógmi. realizujeme priebežne preventívne aktivity.

V prípade zistenia čo i len náznaku šikanovania situáciu bezodkladne začne riešiť, aby bola obeť šikanovania v bezpečí.

Doporučujeme všetkým Vám rodičom, aby ste v prípade zistenia uvedeného javu, neváhali kontaktovať kohokoľvek z pedagogického zboru, obrátili sa na nás s dôverou a vierou, že našim cieľom je pomôcť Vášmu dieťaťu, aby zbytočne netrpelo a dokázalo sa vysporiadať s takýmito nástrahami života.